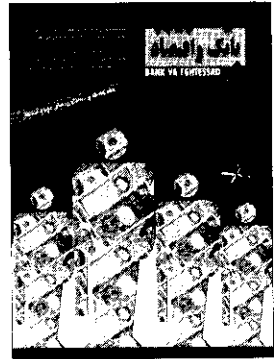

عسگر اولادی:

یکسان سازی نرخ ارز الان بوی سیاسی می دهد، ولی در پنج سال آینده...

اشاره

نظام ارزی کشور از سال آینده تک نرخ می شود. تکیه و تأکید مقامات پولی و مدیریت ارزی کشور به منظور تخصیص و اعطای منابع ارزی بر پایه مکانیزم عرضه و تقاضا یا بازار، پس از یک دوره طولانی که براساس کنترل ها، سهمیه بندی ها، ترجیحات، و ملاحظات اقتصادی - سیاسی بوده است، می تواند به مداخلات غیربازاری و نامطلوب دولت در این زمینه پایان دهد و نظام حاکم بر بازار (عرضه و تقاضا) را مبنای رفتار و سیاست های ارزی کشور سازد.

تک نرخ شدن ارز می تواند بر روی بخش های مختلف اقتصادی کشور، از جمله حوزه های صنعتی، مالی، پولی و بازرگانی کشور آثار متوهی را بر جای گذارد. به نظر می رسد که تحلیل، ارزیابی و پیش بینی "اسدالله عسگر اولادی" بازرگان صاحب نام ایرانی و نایب رئیس اتاق ایران در این خصوص خواندنی و شنیدنی باشد. به همین خاطر مصاحبه زیر را ترتیب داده ایم.

● جناب عسگر اولادی، ضمن تشکر از قبول دعوت مجله بانک و اقتصاد برای برگزاری این مصاحبه، سؤال اول را مطرح می کنیم: بر پایه قانون بودجه سالانه کشور قرار است که از سال آینده نرخ ارز یکسان شود. ارزیابی شما به عنوان یک فعال آگاه در زمینه تجارت خارجی درباره تأثیر یکسان سازی نرخ ارز بر روند واردات و صادرات غیرنفتی چیست؟

○ این خبر، خبر خوبی است که بانک مرکزی تصمیم دارد رژیم ارزی کشور را تک نرخ کند. این تحول ارزی در بعد صادرات بسیار مفید است، اما تک نرخ شدن ارز به نظر می رسد که بیشترین تأثیر را بر روی واردات کالا دارد.

● چرا بیشترین تأثیر را بر روی واردات دارد؟

○ بنگاه های عمومی که از چند نرخ بودن دلار سود هنگفتی می برند و از سهمیه ارزی با نرخ کمتر از بازار آزاد یا واریزنامه ای استفاده می کرده اند، دیگر نمی توانند دلار یا ارز ترجیحی خود را در بازار به فروش برسانند و از مابه التفاوت فروش دلار با نرخ ۱۷۵ یا ۳۰۰ تومان نسبت به دلار با نرخ آزاد، سود ببرند. در صورت تک نرخ شدن ارز اگر بنگاه های دولتی مجبور باشند که کالاهای وارداتی مورد نیاز را با نرخ دلار ۸۰۰ تومان از خارج بیاورند، بنابراین با توجه به کیفیت و بازدهی اندکشان، در مقام رقابت با کالاهای خارجی که با همان قیمت محصولات را وارد کشور خواهند کرد، مشکلات عدیده ای خواهند داشت.

● به نظر شما، با تک نرخ شدن ارز، بخش صادرات در تجارت خارجی کشور با مشکلاتی روبه رو نخواهد شد؟

○ در زمینه صادرات بر عکس است، تک نرخ شدن به صادرکننده امکان می دهد که با برنامه ریزی درازمدت، وضعیت قیمت فروش در بازارهای خارجی و هزینه ها و

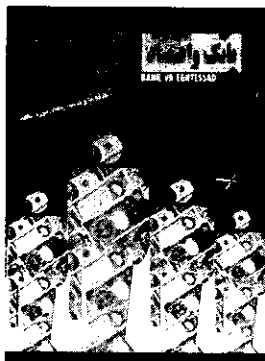
درآمدهای خود را تنظیم کند. یکسان شدن نرخ ارز در درازمدت به سود صادرکننده است. اگر از اول برنامه سوم این سیاست اجرا می شد، ما در صادرات غیرنفتی به اهداف برنامه سوم می رسیدیم. امروز دو سال از برنامه سوم گذشته و ما دو سه نرخ برای ارز داشته ایم و نتوانسته ایم به اهداف برنامه سوم برسیم. در سال ۷۹، حدود ۵۲ تا ۵۳ درصد به اهداف برنامه سوم در صادرات غیرنفتی رسیده ایم. در سال ۱۳۸۰ اگر روند همین گونه باشد، ما به ۶۰ تا ۶۵ درصد اهداف برنامه سوم می رسیم، اما از سال ۸۱ که ارز تک نرخ می شود، اگر مشکلات دیگری ایجاد نشود و ایستگاه های بازدارنده را بردارند، ما به اهداف برنامه سوم نزدیکتر می شویم.

● منظورتان از ایستگاه های بازدارنده چیست؟

○ مشکل بزرگ صادرات غیرنفتی این است که بیشتر خدمات در زمینه صادرات کالا، دولتی است. تمامی هزینه ها مانند آب، برق، حمل و نقل، کشتی، هواپیما و ... در اختیار بنگاه های دولتی است. چون هزینه های دولتی به طور دایم در حال افزایش است، لذا در اثر این فشار هزینه ای، توان رقابت ما نسبت به صادرکنندگان خارجی کم می شود و قیمت تمام شده کالاهای صادراتی ما بالا است. روند نرخ ارز هم در دو سال اخیر باعث شد که صادرات ما حالت نزولی داشته باشد.

● چرا؟

○ چون در ابتدای سال ۷۹ قیمت دلار صادراتی ۸۴۰ تومان بود، اما در پایان این سال به ۸۱۰ تومان رسید. در ابتدای سال جاری هم نرخ هر دلار از ۸۰۲ تومان در نوسان بود تا اکنون که به ۸۹۰ تومان رسیده است. اما کشورهای رقیب مثل ترکیه و پاکستان به طور دایم ارزش پول ملی شان در حال تنزل بود. نرخ برابری لیر در ترکیه به ازای هر ۸۰۰ هزار لیر یک دلار بود و امروز به ازای صدور

است. اگر بر فرض نرخ دلار از ۱۷۵ تومان جهشی به ۸۰۰ تومان داشته باشد، آیا نباید مابه‌التفاوت آن به بانک مرکزی پرداخت شود؟

○ ارز ۱۷۵ تومان برای خدمات و واردات دولتی است و تنها برای کالاهایی مانند مواد غذایی دولتی، دارو، خدمات نظامی، حج و سازمان هواپیمایی تخصیص می‌یابد. پس جای نگرانی نیست، اما در امور گمرکی نگرانی وجود دارد. نرخ حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی بر مبنای ارز ۱۷۵ تومان است. سال آینده اگر بخواهد این نرخ بالاتر برود، حقوق و عوارض و سود بازرگانی براساس عدد یکنواختی محاسبه می‌شود که آنجا بر روی قیمت کالاهای صادراتی تأثیر خواهد داشت.

● آیا معتقدید که تعرفه‌ها باید مورد تجدیدنظر قرار بگیرند؟

○ حتماً، الآن نرخ ارز ۱۷۵ تومان است و شما باید ۳۰ درصد آن را بدهید. اگر نرخ از ۸۰۰ تومان بشود، باید ۳۰ درصد این ۸۰۰ تومان را داد که ۲۴۰ تومان می‌شود، یعنی پنج برابر گذشته. پس باید در نرخ‌های تعرفه تجدیدنظر شود. نمی‌گوییم نرخ را ۱۷۵ تومان باقی بگذارند، ولی به همین نسبت مثلاً سود و عوارض گمرکی ۳۰ درصدی را به ۲۰ درصد تقلیل دهند.

● به واردکنندگان دولتی هم باید این مابه‌التفاوت را بپردازند؟

○ آنها دچار مشکل بزرگی خواهند شد...

● گویا دولت مابه‌التفاوت ریالی ارز یارانه‌ای و ارز تک‌نرخی شده را در بودجه سال آینده برای آنها دیده است؟

○ بله، دولت در سال ۸۱ که می‌خواهد سیاست ارزی جدیدی را اتخاذ کند، باید به نیازهای ارزی سازمان‌هایی همانند سازمان هواپیمایی یا سازمان حج توجه کند. مثلاً این سازمان، سال‌ها قبل ۲۵ هزار تومان از متقاضیان سفر به خانه خدا با دلار ۱۷۵ تومان یا ۳۰۰ تومان گرفته و نام نویسی کرده است. اما با تک‌نرخ شدن ارز و رشد نرخ دلار باید در بودجه راهکارهای جبرانی را تعبیه کند.

● برای اتخاذ سیاست‌های جبرانی، در هنگام بودجه‌ریزی، فکر نمی‌کنید که دولت با فشار هزینه و کسری بودجه روبه‌رو شود؟

○ اگر این حرکت را به خوبی انجام دهد، خیر، چون ذخیره ارزی ما کافی است و باید در سیستم تجارت از آن استفاده کنیم. وقتی ارز نداشته باشیم، فشار به دولت وارد می‌شود. دولت امسال بیش از ۱۲ میلیارد دلار ارز با نرخ ۱۷۵ تومان و ۸۰۰ تومان به بازار عرضه می‌کند و فرض این است که در سال آینده هم که نرخ ارز تک‌نرخ شده، همین مقدار را به بازار تزریق کند، پس منابع ریالی آن در بودجه تأمین می‌شود.

● اگر این مقدار ارز به بازار تزریق شود، باعث افت نرخ

هر یک دلار کالا، یک میلیون و ۴۰۰ هزار لیر دریافت می‌کند. پس تمام هزینه‌ها با تنزل پول ملی جبران می‌شود. ولی در ایران به خاطر بهبود وضعیت اقتصادی، ارزش ریال در برابر دلار افزایش یافته است و این افزایش ارزش اگر از سوی دولت جبران نشود، به ضرر صادرکنندگان ماست. پارسال رئیس جمهوری این قول را داد که اکنون که من در مقابل شما ایستاده‌ام، نرخ ارز ۸۱۷ تومان است. هر کس تا پایان سال آینده با این نرخ صادر کند، این نرخ را من تأیید می‌کنم که بانک مرکزی به او بپردازد. رئیس جمهور این قول را داد. اما زیرمجموعه وی عمل نمی‌کند. در یکسال گذشته، این کار بارها از وزارت بازرگانی به بانک‌ها ارجاع شد، ولی قول رئیس جمهور به دو هزار صادرکننده بی‌نتیجه مانده است. بنابراین، یک نرخ شدن ارز خیلی از این ضعف‌ها را می‌پوشاند.

● اگر با تک‌نرخ شدن ارز، هزینه‌های دولتی باز هم افزایش پیدا کند، آیا باعث رشد هزینه‌های صادرات نمی‌شود؟

○ صادرکننده می‌تواند برنامه‌ریزی درازمدت کند. چون می‌داند که دلار تثبیت شده است، می‌تواند سایر هزینه‌ها را کم کند. از زمان آغاز به کار دولت جدید در بازار شایعه شده که قرار است ریال تقویت شود. این برنامه صادرکننده را دچار تنزل و تزلزل می‌کند، چون احتمال ورشکستگی وجود دارد.

● شما به نرخ ثابت و نه نرخ شناور ارز اعتقاد دارید؟
○ بله، اگر به سمت تقویت ریال می‌رویم، باید به صادرکننده کمک شود.

● در سال ۷۴ هم یکبار تغییر نرخ ارز به ضرر صادرکنندگان تمام شد؟

○ بله، ما نامش را اردیبهشت سیاه گذاشتیم.

● چرا؟

○ چون بعضی‌ها بدهکار شدند و دولت مجبور شد که بخشی از ذخایر ارزی‌اش را به بدهی صادرکنندگان اختصاص دهد.

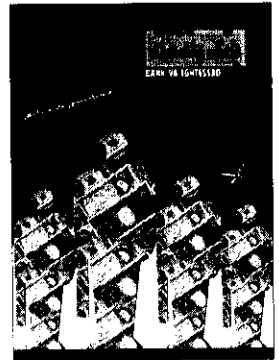
● فکر نمی‌کنید که چنین مسأله‌ای دوباره رخ دهد؟

○ در حال حاضر، شرایط به آن معنا نیست، چون برای صادرکنندگان تعهد ارزی به شکل سال ۷۴ وجود ندارد. تعهد ارزی امروز توسط بانک قابل ابطال است. بانک مرکزی هم اعلام کرده که تعهد سال ۱۳۸۰ را با یک مابه‌التفاوت چند تومانی، واریز می‌کنیم. پس جای نگرانی نیست، چون ذخایر ارزی دولت به گونه‌ای است که به دنبال ارز صادراتی و فروش آن به سیستم بانکی نیست. این امتیاز برای صادرکنندگان وجود دارد و گرفتاری پیمان ارزی در سال‌های ۷۳، ۷۴ دیده نمی‌شود.

● در سال‌های گذشته برای واردات یکسری کالاها گشایش اعتبار شده است که سررسید این اسناد اعتباری سال ۸۱

▲ اسگر اولادی: اگر نرخ ارز یکسان شود، رانت خواری کم می‌شود.

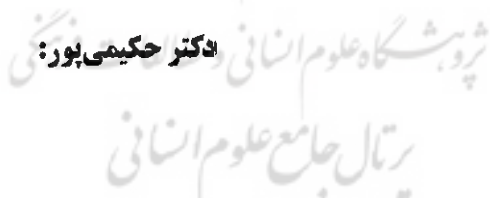
ارز و تقویت ریال می‌شود؟

از بازار آزاد بخزند.
 اگر نرخ ارز تثبیت شد، رانت‌خواری هم کم خواهد شد و بسیاری از بنگاه‌های دولتی کرکره‌شان پایین کشیده می‌شود. آنها از این به بعد باید با مدیریت و ابتکار امورشان را بگذارند.
 ● شما به دو مسأله یکی تأثیر کنترل هزینه‌های دولتی در امور صادرات و دیگری تجدیدنظر در نرخ تعرفه‌های گمرکی اشاره کردید و فرمودید که در صادرات باید ایستگاه‌های بازدارنده حذف شوند. آیا موانع دیگری هم در این راه وجود دارد؟

○ شهرداری‌ها هم باید مساعدت کنند، بیمه اجتماعی و ممیزان مالیاتی نباید صادرکننده‌ها را اذیت کنند. با این که صادر کننده‌ها معافیت کامل مالیاتی دارند، ولی اثبات اینکه مؤسسه‌ای معاف است، منوط به قبول دفاتر است. سازمان‌های بیمه اجتماعی، کارگاه‌های صادراتی را با قوانین غیرشفاف اذیت می‌کنند. کارت بازرگانی باید بی‌قید و شرط صادر شود و هیچ قانونی نباید جلوی کار صادرات را بگیرد. هنوز ۱۲ ایستگاه بازدارنده در سر راه توسعه صادرات وجود دارد که باید از بین بروند. اما رویهم رفته، یکسان‌سازی نرخ ارز زمینه‌ای برای برنامه‌ریزی مناسب از سوی صادرکننده است.
 ● مجدداً از شما تشکر می‌کنیم.

مصاحبه از: محسن ایلچی

○ نه، نمی‌شود. باعث رونق می‌شود.
 ● به هر حال، کاهش قیمت ارز به ضرر صادرکننده است؟
 ○ نه، بر عکس، در شرایط تثبیت نرخ ارز فرق نمی‌کند، چون نرخ به طور ثابت ۸۰۰ تومان است.
 ● پس شما معتقدید که تک نرخی کردن ارز بر صادرات غیرنفتی تأثیر منفی ندارد، بلکه باعث رشد تراز بازرگانی ایران یا سایر کشورهای خارجی می‌شود؟
 ○ و نیز از نظر کلی تک نرخی کردن برای اقتصاد کشور ضرورت دارد. در واقع، تک نرخی نبودن ارز ناشی از اقتصاد بیمار است.
 ● برخی معتقدند که تک نرخی شدن ارز، به نحوی که مابه‌التفاوت ریالی آن برای مصرف‌کنندگان در بودجه سالانه دیده شود، سودی ندارد و همچنان فسادآور است و تولید رانت می‌کند؟
 ○ نه، فساد کم می‌شود. اگر دلار به طور یکنواخت، ۸۰۰ تومان بشود، مابه‌التفاوت ارز دیگر مطرح نیست.
 ● به نظر شما، آیا تک نرخی شدن رژیم ارزی کشور سیاستی پایدار و بلندمدت است یا اینکه حرکتی سیاسی است؟
 ○ الآن بوی سیاسی می‌دهد، ولی اگر در پنج سال آینده رژیم ارزی تک نرخی باقی بماند، اقتصاد ایران حرکت و مسیر خود را پیدا می‌کند. بدین ترتیب، در ارز فساد نخواهیم داشت و مسیرش اصلاح می‌شود. در حال حاضر، ۸۵ درصد درآمدها از نفت است. پس باید تک نرخی کنیم تا برخی مؤسسه‌ها و شرکت‌ها ارز بیشتری را

اقتصاد کشور را باید از دلاری شدن

نجات دهیم

که در دوره‌های مختلف سیاست‌های اقتصادی کشور مورد توجه بوده، به طوریکه همواره این مسأله از سوی سازمان‌های بین‌المللی مطرح شده که نرخ دلار در برابر ریال نامشخص است و باید نرخ معینی را برای آن در نظر گرفت، ولی متأسفانه به جهت نامساعد بودن شرایط

● بانگامی به برنامه‌های اول و دوم توسعه، به راحتی در می‌یابیم که سیاست چند نرخی ارز آثار سوئی در اقتصاد کشور بجا گذاشته است. نظر جنابعالی در این مورد چیست؟
 ○ موضوع تک نرخی شدن ارز یکی از موضوعاتی است

یکسان سازی نرخ ارز یکی از مهمترین اهداف برنامه سوم توسعه در حوزه بازار پول بشمار می‌رود که در بودجه سال ۸۱ در نظر گرفته شده است و به نظر می‌رسد که اجرای آن به عنوان یک ضرورت در اقتصاد کشور الزامی است. اما این که آیا شرایط برای اجرای این سیاست فراهم است یا خیر، موضوعی است که مورد نقد و بررسی بسیاری از صاحب‌نظران و تحلیلگران اقتصادی و بانکی قرار گرفته است.
 آنچه می‌خوانید، گفت و گویی است با دکتر ابوالقاسم حکیمی پور، عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی و کارشناس ارشد بانک سپه در همین زمینه.